

Az építőanyag-ipar mérlege

Az építőanyag-ipar idei termelése a népgazdasági tervvel összhangban — az előzetes adatok szerint — egy százalékkal haladta meg a múlt évit. A vállalatok és a szövetkezetek összességében a keresletnek megfelelően alakították termelésüket.

A termékek többségénél kináti helyzet alakult ki. Az ellátás összességében kiegyensúlyozott volt, bár időszakonként egyes cikkek-ből átmenetileg hiány mutatkozott. A lakosság ellátásának javítására a kedvelt porrá oltott mészből az idén különösen nagy arányban, 33 százalékkal bővítették a termelést. Az ipar a múlt

évinél több telőcserepet gyártott, mégis hiány volt belőle, s ezért a hasonló célt szolgáló más termékből, így az azbesztcement hullámlamezből növelték a kínálatot. A saját házipítók fesztett vasbeton födémge-renda-igényeinek kielégítésére ebben az évben a tavalyinál mintegy 280 ezer méterrel gyártottak többet. Hengerelt sík- és profil-üvegből egymillió — húzott síküvegből majdnem kétmillió négyzetméterrel haladta meg az idei termelés a tavalyit. Annak ellenére, hogy 18 százalékkal több ablakot gyártottak, időnként mégis hiány volt ebből a termékből.

Az építőanyag-ipar a

népgazdaság energiaigényes ágazatainak egyike, ezért a vállalatok különösen nagy gondot fordítottak az energiazgazdálkodás fejlesztésére. A kereslet mérséklésével összefüggésben azokban a gyárakban csökkentették a termelést, amelyek elavult technológiával, s az átlagosnál több energiával dolgoznak és a környezetet is erősen szennyezik. Ily módon rendezte át termelését a Beton- és Vasbetonipari Művek, valamint a mészből és cementipar is. Az építőanyagipar más, hasonló jellegű intézkedésekkel az idén 2,5—3 százalékkal csökkentette az egységnyi termék előállításához szükséges energiát.

Téeszek „házassága”

Ruzsai közösség

A ruzsai Napsugár Tsz-ben két évvel ezelőtti mintegy 10 millió forint volt a veszteség. Tavaly még mindig 4 millió mérleghiánnyal zárták az évet. Idén azonban mintegy 10 millió forintos nyereséget könyvelhetnek el. Ábrahám Vince két esztendeje élénke a gazdaságnak. A ruzsai szövetkezet immár kétszerebevont hatatlan eredményei régi érv igazságát bizonyítják: ha a vezetői székben megfelelő képességű ember ül, az eredmények nem maradnak el.

Persze, objektív okokra mindenütt lehet hivatkozni. A rossz gazdálkodásból eredő pénzügyi lezúllás is objektív válik néhány éven belül. A Napsugár Tsz-ben az eredmény titka mindössze annyi: ugyanazok az emberek, ugyanazon a rossz minőségű földön másfélszer annyi termeltek 1982-ben, mint az előző öt év átlaga. A Napsugár Tsz főlemelkedése után is marad még gvenzén gazdálkodó téesz a szegedi járásban. A példátán figyelemzvető: hozzáértő vezetőitől nemcsak magavarázkodás, hanem eredmények is telnek.

Ruzsán eddig két közös gazdaság működött, noha összeolvadásuk évek óta napirenden van. Szakmai szempontból mindenképpen indokolt az egyesülés: a két szövetkezet olyan adottságokkal rendelkezik, hogy már eddig is pazarlás volt elkülönülésük. Mindkét gazdaság vezetői egyetértettek abban: ezt az egyesülést a közös érdek, a gazdasági racionalitás diktálja, nem valami vezetői megalománia.

A Népszabadság Tsz stabilan gazdálkodott, de kis területe miatt nagyon kevés fejlesztési erőforrás halmozódott föl. A Napsugár Tsz valaha szebb napokat látott: az előző irda falán 1974-es dátummal Kiváló Szövetkezet címet tanúsító oklevél hirdeti ezt. 1976-tól robbant le a gazdaság a két év előtti mélypontra. Mindkét szövetkezet rossz minőségű homoktalajon gazdálkodott.

A Népszabadságban a szántóföldi növénytermesztés volt a meghatározó. Ott azonban október végétől márciusig nemigen tudtak munkát adni a társágnak. A Napsugárban sok a szőlő- és gyümölcsültetvény, van faliatelp, varroda, lakatosüzem, forgácsolórészleg, erdőterület: egész évben lehet dolgozni. A Népszabadság Tsz-nek volt egy öntözőtelepe, amely 80 hektáron intenzív növénytermesztést tesz lehetővé. A Napsugár Tsz-ben viszont az építőanyagipar: együtt a kettő komoly kivitelezőszeg.

A gazdaság oldaláról tehát minden az egyesülés mellett szólt. 1982 márciusa óta szoros az együttműködés: az építőbrigádok együtt dolgoznak, egy műhelybe került a gépészeti főágazat. Az idei

már az „összelekedés” éve volt. Vezetőségi, majd közgyűlési közös akaratú állt az egyesülés mellé.

Természetesen akadtak vitatott kérdések is. A Napsugár Tsz-ben az évi kötelező munkanapok száma férfiaknak 180 nőeknek 120 nap volt. A Népszabadságban viszont csak 150, illetve 100 nap. A különbséget a két gazdaság eltérő helyzete indokolta. A Népszabadságban kevesebb munkaerőre volt szükség, a Napsugárban viszont jogilag is szentesítették a nagyobb kézimunka-igényt. A Népszabadság egyes tagjai ódtkodtak attól, hogy az egyesült gazdaságban többet kelljen a közösen dolgozniuk. A Napsugárban is akadtak, akik remélték, az ő kötelezettségeiket is csökkentik.

A tagok a háztáji érdeklőségüket féltették. Nem volt túl nehéz a 120 és 180 nap mellett érvélni: a háztáji nem akaria korlátozni senki. Ahol emelkedik a munkanapok száma, ott ezentúl télen is találnak majd munkát — olvankor, amikor a háztáji-ban amúgy is kevés a tennivaló. Dolgozó embereknek különben sem nehéz megmagyarázni azt az összefüggést, hogy több pénzt csak több munkával lehet szerezni.

Általában az egyesülések vitatott kérdései közé tartozik a vezetői beosztások elosztása. Ruzsán ez sem jelentett nagy gondot. Összesen egy szakember akadt, aki nem találta helyét a szerveződő új rendszerben, tőle békében megváltak, a szomszéd községben talált ambícióinak megfelelő beosztást.

A Népszabadság Tsz-ben mintegy 5 millió nyereséget hozott az idei esztendő: a lehetőségeket és az új szabályozómódosításokat ismerve úgy vélik: jövőre 20 millió eredmény „benne van”, szont a palántanevelés volt biztosított. Mindkét gazdaság egyesült gazdaságban. Annál inkább, mivel 1983-ban már nem okoz gondot a szervezeti elkülönülés. Apró dolgokon látszik ez meg: a Népszabadság Tsz nem tudta kihasználni a szárítóit, berben szárított a Napsugárnak. Ezentúl le lesz kötve a kapacitás, és nem kell ide-oda utalgatni a pénzeket.

Az egyesült téesz vezetőségének nem tiltott célja: a nem túl távoli jövőben Forráskút mögött stabil második helyet szerezni a homoki téeszek sorában. Ma mások a pénzügyi feltételek, kevesebb az állami támogatás, jobban kell saját erejükre támaszkodniuk. A költséggazdálkodásban, a ráfordítások ésszerű csökkentésében azonban jelentős tartalékokat látnak.

Van a gazdaságnak egy óriási gondja: átlagbér-színvonal alig 31 ezer forint. A havi átlagbér nem éri el a 3 ezer forintot sem. A szabályozórendszer nem teszi le-

hetővé, hogy a teljesítmények ugrásszerű avulását a bérék is követhessék. Márpedig gyorsan kedvét szedi az embereknek, ha jobb munkájuk eredményét nem ök, hanem bérnövekménvadó címen az állam zsebeli be. Gondjukkal a Pénzügyminisztériumhoz fordultak: aligha igazságos az olyan ösztönzőrendszer, amely a bázisadatokát és nem a valódiában elért eredményeket veszi alapul. Hiszen van a járásban olyan téesz, amelynek eredményei elmaradnak a ruzsaiakétól. Bérszínvonaluk mégis meghaladja a 40 ezer forintot. A közgazdasági szabályozás néhány esztendő kiskiklásáért nem büntetheti esetleg évtizedekre szóló lemaradással a tagokat, akiknek csak közvetett szerepük volt a teljesítmények hullámszámban.

Ha ez a súlyos gondiuk a minisztérium kedvező döntésével megoldódnék, további eredményük teljesen a saját munkájuk színvonalától függ majd.

Tanács István

A tanácsok gazdálkodása

A megyei, illetve a városi tanácsok az elmúlt napokban határozták meg a költségvetés jövő évi előirányzatait, és a fejlesztésre fordítható összegek nagyságát. Rutinfeladat ez a testületek életében. Az ülések renklivüli események nélkül zajlottak, ám a tanácskozások mégis szolgáltattak érdekességeket. Igaz, erre első sorban az üléstermen kívül figyelhettem föl. A közvéleményt a megszokottnál jobban érdekli, hogyan alakul tágabb otthonának, a városának, községének a sorsa, ami ilyen kérdésekkel is kifejezhető: mennyi pénz jut az orvosi ellátás javítására; felveszik-e a gyereket az óvodába vagy az iskolai napközibe; jobb lesz-e a tömegközlekedés, újabb, szebb lakásba költözhetünk-e...? Egyszóval kíváncsiak vagyunk, hogy mennyi pénz van abban a „másik” borítékban, amit iskolák, rendelők, utak... stb. formájában láthatunk. Azt hiszem, sokan érzik, hogy az elért életszínvonal megtartásában, az életkörülmények stabilizálásában milyen szerep jut az alapellátásnak, amit a tanácsok, illetve intézményei nyújthatnak, garantálnak. Valóban nagyon fontos kérdés, hogy a néhány nap múlva kezdődő újabb esztendőben mire mennyit költhetnek a tanácsok, miképp gazdálkodhatnak?

A gazdasági egyensúly javítása nemcsak a gyáraknak, üzemeknek, külkereskedelmi cégeknek napi iecke, alapvető célkitűzése, a tanácsok sem feledkezhetnek meg erről a társadalmi programról. A maguk módján ehhez úgy járulnak hozzá, hogy csökkentsék a közkiadásait, takarékosabban költik a forrásokat, kevesebb beruházáshoz kezdenek, mint eddig, s így jövőre sem számíthatunk arra, hogy a városfejlesztés

leglátványosabb fejezetének lehetünk majd a szemtanúi. Igaz, Szegeden két nagy műbefejezése, a színház rekonstrukciója, a könyvtár-építése még hátra van, de a beruházások mérséklése a várospolitikában is észrevehető és törvényszerűen hat.

A szerényebb fejlesztési lehetőség Csongrád megye esetében azt jelenti, hogy 229 millió forinttal kevesebb a fejlesztési alap, mint amennyit a középtávú tervben eredetileg 1983-ra előirányoztak. A megszorítás nem jelenti azt, hogy az évtizedek óta a legsürgősebb és megoldandó társadalmi kérdésként kezelt lakásépítés az első helyről le-szorulna. Továbbra is kiemelt társadalmi feladat az otthonteremtés, igaz, a tanácsok szerepe ezen a területen az elmúlt két esztendőben kissé megváltozott. Továbbra is „ők a felelősök”, hogy minél több utcában hozzákezdjenek a ház-alapozásához, de nemcsak mint beruházók, hanem mármint a magánépítő-mozgalma csak akkor lesz terebélyesebb, ha a közigazgatási szervek elegendő és megfelelő házhelyet biztosítanak. Alapvető kérdés tehát a terület-előkészítés, és ebben igen nagy a felelősségük és megszaporodtak a feladataik is a tanácsoknak. Aterzik ezt, megragadnak minden anyagi és egyéb lehetőséget, hogy az otthonteremtéshez ily módon is hozzájáruljanak. Az idén például Szegeden föllüvise-gálták a lakásépítés számára felhasználható területeket, és újabb 750 otthonhoz tudtak portát biztosítani. Egyébként már napirenden szerepel a személyi tulajdonú lakásépítés ösztönzését elősegítő telekgazdálkodás korszerűsítése. A tanácsok egyik fontos célkitűzése, hogy a jobb terület-

előkészítéssel, a házhelyek kínálatának bővítésével lendítsék fel a lakásépítést az új esztendőben.

Nem hiányzik a közigazgatási szervek gazdálkodásából a hatékonyság célkitűzése sem, ami többek között sorrendet jelöl a költségvetési kiadások s a fejlesztési célok között. Mit jelent ez a hétköznapiok gyakorlati nyelvére lefordítva, és mit érezhet ebből a város és a község lakója? Hosszú lenne felsorolni a közösségi kiadások számoszlopait, tételeit. Egy biztos, sokat költünk az egészségügyre, még többet az oktatásra, kevesebbet az igazgatási feladatokra, még kevesebbet a parkosításra.

A tanácsülésekről szóló híradásokban részletesen beszámoltunk a közösségi pénzek tervezett felhasználásáról. Annyit azonban ismételten el szeretnénk mondani, pontosabban úgy kommentálni az előirányzatokat, hogy világosan kitűnjön, a tanácsok megkülönböztetett figyelemmel kezelik azokat a szolgáltatásokat, amelyek a társadalom legszele-sebb rétegei számára az alapvető ellátást biztosítják. Így a nehezebb gazdasági helyzet ellenére az egészségügyi és oktatási intézmények 7,5 százalékkal, illetve 9,1 százalékkal több pénzből gazdálkodhatnak, mint amekkora összeg az eredeti terv szerint rendelkezésükre állt volna. Ez nemcsak a „szinttartást”, hanem némi fejlődést is feltételez a két említett területen. Újabb orvosi körzetek kapcsolódnak a gyógyításba, növekszik a betegségeket megelőző vizsgálatok száma és szerepe, a gyógyszerköltség... Az általános iskolai oktatás is igyekszik lépést tartani az egyre növekvő követelményekkel, ami nemcsak abban nyilvánul meg, hogy mélyebb s alaposabb műveltséget akar nyújtani, hanem egyre több gyermeknek kell iskolai tantermet, napközi otthont biztosítani. Egy-két évvel ezelőtől az óvodák 120—130 százalékos kihasználásáról írtunk. A demográfiai csúcs most érte el az általános iskolát. A 70-es években nagy számban született gyerekek, ha nem is megtelepedésű, de komoly szervezési feladatok elé állították az oktatásügyet. Ugyancsak az alapellátás fejlődését garantálja, hogy kiemelt figyelemben részesülnek — a költségvetés is többet áldoz rájuk — a nehez anyagi helyzetben élők. A megyei tanács a segélyezési keretet jelentősen megemelte.

Az alapellátás zavarjában lesz. Am más területen is lehetőség a fejlesztésre. Mégis a szerényebb anyagi ellenére állítható, hogy a tanácsok tovább bővíthetik a város- és közséfejlesztési erőforrásait, ha az eddigieknél jobban támaszkodnak a lakosok összefogására, illetve az infrastruktúrát fejlesztő önkéntes támogatásukra, pénzfelajánlásukra. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy ez utóbbi lakossági kezdeményezés eredménye a több kilométer hosszú gazvezeték lefektetése, csatorna- és járdaépítés.)

Hosszú idő óta állandó vitatéma, hogy a városépítés tartálékait hol és mennyiben lehet jobban kihasználni a társadalmi munka segítségével. Nem az idén, nem is tavaly találták ki a város-és községépítő mozgalmak jelszavait. Remélhető g 1983-ban is gazdagodik a mozgalom, így nemcsak színesebb, hanem összkomfortosabb lesz tágabb otthonunk a lakásunk környéke, nem szólva arról a lényeges szempontból, hogy ezáltal jobb lesz a közérzetünk is, hogy lesz...

I. Zs.

Halász Miklós

Jutott is, maradt is

Ünnepi forgalom

Már megint túléltek a csillagszórós ünnepet, s a meghitt fények után a nap-pali világosságban azt is kezdjük észrevenni, lötyög a jézsukahozta ing, szorít az ajándékcipő, s ha ilyenkor nem tartanának jeltart az illetékes áruházi osztályokon, jó néhányan ugyanúgy megröghannák a cserélendő árukkal, mint pár nappal ezelőtt, amikor még meglepetéseket szántuk azokat. Amit viszont nem lehet visszacsereélni, az már ki-tudja hol jár, a karácsonyi forgalomban jétézésükről is csak az eldobált csomagoló-papírok és a lassan gyarapodó statisztikák szólnak. Ettünk-ittunk — jó magyar szokás szerint.

Mint a városi tanács kereskedelmi osztályától megtudtuk, a karácsonyi ünnepekre kenyér volt elegendő, méghozzá az ünnepeket megelőző vásárlási napokon, 23-án és 24-én több mint 1200 tonna kenyér fogyott el, s az osztály eddigi tapasztalata szerint sem a mennyiség-gel, sem a minőséggel általában nem volt gond. Ami viszont „nem ment” annyira, mint a tavalyi, az a kalács és a bejgli volt — (a kenyér megegyezett a tavalyi forgalommal), kalácsból tíz mázsával kevesebbet kínáltak a vevőknek, mégis ki-maradt, de ahol nem, ott is több esetben annak volt köszönhető, hogy az utolsó pillanatokban leárazták. A címke

még őrzi a régi minőséget. Bejgliből például alig sütittek a tavalyi mennyiség felénél többet, 8135 mákost, 7495 dióst. Megettünk 7500 tortakarikát, saját ízles szerint töltve, 4460 krémeslapot, 5545 kiló vajast. Ami a kalács- és a bejgli-kereslet csökkenését illeti, bizonyára nem kis szerepe van annak, hogy ezeknél 20—30 százalékos árvaltozás volt a tavalyihoz képest.

Húst ettünk eleget, leg-alábbis ezt mutatja a statisztika, amely szerint az 51—52. héten — tehát ebben még benne van a másik, év végi ünnep is — biztosított 210 tonna hús és húskészítmény egyrészt megfelel a kereskedelembe beérkezett igényeknek, másrészt ez mintegy tíz százalékkal több, mint tavaly ilyenkor volt. Előhútt baromfi és pulyka is megfelelő mennyiségben volt a karácsonyi ünnepekre a boltokban, olyannyira, hogy néhány üzletben — féltve, hogy kimarad az árú — a „finisben” leértékelve is adták a pecsenyének-valót. A karácsonyi asztalról nem hiányzott a hal sem, s végre a boltokból sem. Itt másfél mázsa talált gazdára, az előírtól olcsóbb áron, egyébként a HALÉRT karácsonyra 250 mázsa élő pontyot adott el, de emellett a Szegedi Állami Gazdaság és a Tisza Hálászati Szövetkezet is értékesített saját tüzleteiben. A tiszai halászkok például Szegeden 85

máza pontyot, 650 kiló harcsát, 380 kiló süllőt adtak el.

Ha itt most befejeznénk, mindenki azt hihetné, a karácsonyi egyetlen területszalkám volt, ám bizonyára fejkunkhoz vágnák, hogy hát a deligymölcs? Abból ugyanis valutáris okokból országosan sem volt annyi, hogy mondjuk, a kimaradt árut vághatnák a fejkunkhoz. December elsején jelent meg az első narancs és hetenként érkezett egy vagonyi, a banán tízedike óta jött, mindössze heti egy kamionnal, s ha erre savanyú képet vágnak, az csak azért van, mert citrom azért volt bőven.

Amit pedig a karácsony-fára akasztottunk, az a kínálat szerint legalábbis kevesebb volt, mint tavaly. A két meggyt ellátó FÜSZÉRT adatai szerint tavaly 139 tonna szaloncukrot küldtek az üzletekbe, az idén csak 130 tonnát. De tanulva a tavalyi tapasztalatokból, ennek a mennyiségnek egy részét is más „felségterületekre” vitték. Karácsonyfa-függelékéből viszont a tavalyi 9 és fél tonnával szemben a vállalat 10,4 tonnát kínált, de hogy mennyit vetünk belőle az még csak az elkövetkezendő napokban derül ki abból, mennyi árun teszt a leértékelést jelző cédula. Annyit már tudunk, hogy lesz...